

การสว่างความเป็นจริงทางสังคมของภาพยนตร์ไทย
กรณีตัวละครหญิงที่มีลักษณะ เบี่ยงเบน
ปีพ.ศ. 2528 - 253๘

นางสาวบงกช เศรษฐาภรณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-578-254-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4
016954

I 10310241

SOCIAL CONSTRUCTION OF REALITY OF THAI FILM
: NON-CONVENTIONAL FEMALE CHARACTERS
IN 1985-1987

Miss Bongkot Sewatarmra

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Mass Communication

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-578-254-8

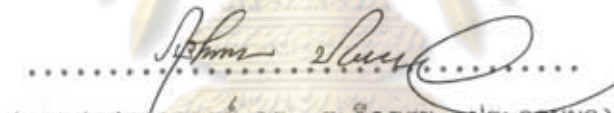
หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของภาพยนตร์ไทย กรณีตัวละครหญิง
ที่มีลักษณะ เบียงเบน ในปี 2528-2530
โดย : นางสาวบงกช เศวตามร์
ภาควิชา : การสื่อสารมวลชน
อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. กาวร วิษกรักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ระวีวรรณ ประกอบผล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล วิรุณหิรัจฉิ)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บงกช เศวตามร์ : การสร้างความเป็นจริงทางสังคมของภาพยนตร์ไทย กรณี
ตัวละครหญิงที่มีลักษณะเบี่ยงเบนในปีพ.ศ.2528 - 2530 (SOCIAL CONSTRUCTION
OF REALITY OF THAI FILM : NON-CONVENTIONAL FEMALE CHARACTERS
IN 1985 - 1987) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ, 294 หน้า.
ISBN 974-578-254-8

การวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายหลัก 2 ประเด็นคือ 1)อธิบายลักษณะตัวละคร
หญิงที่เบี่ยงเบน(Non-conventional) อันได้แก่ แม่ เมียน้อย หญิงขายบริการทางเพศ
และผู้หญิงแกร่ง และ2) เปิดเผยทัศนคติและคลังแห่งความรู้ของสถาบันภาพยนตร์ไทยที่มีต่อผู้หญิง
โดยศึกษาด้วยมานุษยวิธี (Ethnomethodology)

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของตัวละครหญิงทั้ง 4 กลุ่มมีรูปแบบการใช้ชีวิตที่แตกต่าง
ไปจากแบบฉบับเดิม คือมีการศึกษาและประกอบอาชีพที่ชัดเจน และหลากหลาย ความเป็นตัว
ของตัวเองมากขึ้นในการคิด การตัดสินใจและการกระทำ ความสัมพันธ์กับผู้ชายไม่ได้จำกัดอยู่
เพียงการเป็นคู่รักเสมอไป เป็นต้น แต่ในส่วนทัศนคติต่อชีวิต และต่อตนเองรวมทั้งการตัดสินใจ
แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยส่วนมากยังคงมีความคิดอยู่ในกรอบเดียวกับแนวคิดของ
ตัวละครแบบฉบับ เช่น ผู้หญิงต้องอ่อนแอกว่า ต้องความสามารถกว่า และต้องพึ่งพาผู้ชาย
ผู้หญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบเสมอในความสัมพันธ์กับผู้ชาย ผู้หญิงต้องยอมสูญเสียสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อ
แลกกับความสำเร็จอีกอย่างหนึ่ง ผู้หญิงไม่มีความสามารถในการปกครองหรือเป็นผู้นำ

ผู้วิจัยสรุปว่า ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าคลังแห่งความรู้เกี่ยวกับผู้หญิงของสถาบัน
ภาพยนตร์ไทยมีการ เปลี่ยนแปลงน้อยมาก แม้จะได้เปลี่ยนวิธีการนำเสนอเพื่อให้ เข้ากับสมัยนิยม
แล้วก็ตาม ผู้ผลิตยังคงเห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชาย ผู้หญิงยังคงต้องด้อยกว่า อ่อนแอกว่า
และเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ยังคงต้องการให้บทบาททางสังคมของผู้หญิงเป็นเช่นเดิม คือแม่ควรร
ให้ความสำคัญกับลูกมากกว่าตนเอง ภรรยา(ไม่ว่าภรรยาหลวงหรือภรรยาหน้า)ต้องยอมอยู่ใน
อาณัติของสามีและไม่เป็นฝ่ายเรียกร้อง หญิงขายบริการทางเพศยังคงภาพพจน์เป็น"หญิงคนชั่ว"
ซึ่งจะลงเอยด้วยความทุกข์เสมอ ส่วนผู้หญิงแกร่งต้องไม่เก่งเกินชาย หรือฝ่าฝืนมติของสังคมซึ่ง
กำหนดโดยผู้ชาย ไม่งั้นนั้นจะถูกกำจัดออกจากสังคม

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้ได้แสดงให้เห็นว่า คลังแห่งความรู้ของภาพยนตร์
ไทยได้ขยายขอบข่ายกว้างออกไปในเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิง แต่ผู้ผลิตยังคงมีความไวในประเด็น
เกี่ยวกับบทบาทหญิงชายและความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อการเสนอภาพผู้หญิงอย่างสร้าง
สรรค์และเป็นประโยชน์กับสังคมมากขึ้น

ภาควิชา .....
สาขาวิชา .....
ปีการศึกษา .....

ลายมือชื่อนิติกร .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

BONGKOT SEWATARMRA : SOCIAL CONSTRUCTION OF REALITY OF THAI
FILM : NON-CONVENTIONAL FEMALE CHARACTERS IN 1985 - 1987.
THESIS ADVISOR : ASST.PROF.KANJANA KAEWTHEP, Ph.D. 294 pp.
ISBN 974-578-254-8

This qualitative research was performed for 2 reasons :

1) to define characteristics and subcategories of Non-Conventional female characters in Thai Film including mothers, minor wives, prostitutes, and strong women; and 2) to disclose attitude and the Stock of knowledge of Thai Film as a social institution about women. For the method of finding out, the researcher applied Ethnomethodology.

Compared to the typical female character, the 4 groups of Non-conventional female characters were found to be different regarding educational level, earning money for their living, independent and confident in decision making, action and reaction, gender relationship beyond just romance, etc. Meanwhile their attitude toward themselves, their self-perception, and the pattern of their decision revealed that they referred to the same concept as the typical female characters. For instance, women were weaker, had lower capability, and were dependent on men especially in sexual relationship. They could not be good leaders.

The reseacher concluded that the presentation on screen reflected the film producers' stock of knowledge about and attitudes toward women. These producers preferred women to follow conventional roles : mother to be the "Saint"; wives to be inferior and obedient to husbands; prostitutes who were perceived as being "Lustful" and unhappy in the end; and Strong women who were nihilated because they were stronger, smarter, and superior to men.

Nevertheless, the researcher perceived that the film as the social institution enlarged the stock of knowledge about women. But the producers should have been more sensitive to gender issues, therefore allowing the films to be more creative and worthwhile.

ภาควิชา MASS COMMUNICATION
สาขาวิชา MASS COMMUNICATION
ปีการศึกษา 1990

ลายมือชื่อนิติ Bongkot Sewatarmra
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา Kanjana Kaewthep
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาช่วย .....

กิตติกรรมประกาศ

ตลอดระยะเวลา 4 ปีในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณา และการสนับสนุนของ ผศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ให้ทั้งแรง บันดาลใจ อิสรภาพที่จะคิด ความเอาใจใส่ กำลังใจที่จะเรียนรู้เมื่อเติบโตทางปัญญาและ วิชาการ รศ.ดร.ระวีวรรณ ประกอบผลและรศ.ดร.สุรพล วิรุณรักษ์ ที่กรุณาเป็นกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์และ ให้คำแนะนำเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ขึ้น คุณวิทยา พลยุทธ คุณทศสิริ ว.ปัญญาและอาจารย์ภาวิ ประพฤติธรรม ผู้กรุณาทำหน้าที่บรรณาธิการ คุณกรวิภา บุญชื่อและ ดร.Myron Woolman ผู้ช่วยขยายความคิดทางด้านสตรีศึกษา ผศ.ดร.อุบลรัตน์ สิริยาศักดิ์ คุณนิลา อัคระนันท์ คุณDermis Hamilton คุณChristopher Atkinson และเพื่อน ๆ ขอขอบคุณसानิจิต บางสะพาน และผู้สร้างคลัง แห่งความรู้เกี่ยวกับภาพยนตร์ไทยทุกท่าน

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณคร่ำที่อบอุ่น โดยเฉพาะคุณแม่ผู้เปี่ยมด้วยคุณสมบัติของแม่และ ผู้หญิงแกร่งอย่างกลมกลืนที่สุดและคุณพ่อผู้เป็นพ่ออย่างที่ไม่เคยปรากฏในภาพยนตร์ไทย ผู้ไม่เคยสร้างกำแพงขวางกั้นความคิดและศักยภาพของลูก ๆ และช่วยดูแลและสนับสนุนให้มี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และ เป็นคนดีของสังคม

คุณวิทยา พลยุทธ พยากรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
2 ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
3 ระเบียบวิธีวิจัย	28
4 ผลการศึกษา	34
แม่ในภาพยนตร์ไทย	35
เมียน้อยในภาพยนตร์ไทย	59
หญิงขายบริการทางเพศในภาพยนตร์ไทย	80
ผู้หญิงแกร่งในภาพยนตร์ไทย	102
5 ผลการวิเคราะห์	121
ภาพความขัดแย้งในชีวิตของผู้หญิง	123
ผู้หญิงต้องเป็นและไม่เป็นอย่างไรในทัศนะของผู้กำกับการแสดง	169
ภาพยนตร์กับการนำเสนอผู้หญิง	183
6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	199
ลักษณะและภาพรวมของตัวละครหญิงที่มีลักษณะ เบี่ยงเบน	199
ประเด็นขัดแย้งในชีวิตของตัวละคร และผลที่ได้รับ	206
เปรียบเทียบตัวละครหญิงในบริบทของสังคมร่วมสมัยกับภาพยนตร์	209
ทัศนะที่ภาพยนตร์ -- ผู้ผลิต -- มีต่อผู้หญิง	213
ข้อเสนอแนะ	228
บรรณานุกรม	230
ภาคผนวก	238
ประวัติผู้เขียน	294

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ

โลกแห่งการรับรู้ความเป็นจริงและโลกแห่งความหมาย	15
การรับรู้เฉพาะคน	16
การสร้างแบบแผนพฤติกรรม	17
การสร้างความเป็นจริงทางสังคม	18
กระบวนการ INTERNALIZATION	19
ระดับการให้ความสำคัญแก่ตนเองของแม่	36
แม่ในภาพยนตร์ไทย	38
เมียน้อยในภาพยนตร์ไทย	66
หญิงขายบริการทางเพศในภาพยนตร์ไทย	67
ผู้หญิงแกร่งในภาพยนตร์ไทย	107
การแลกเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวละครแบบฉบับ - เบียง เบเน	199
การรับถ่ายทอดพฤติกรรมของผู้ชาย	200
การต่อสู้ของผู้หญิงแกร่ง	201

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย